

DEMOKRACIJA

Naj živi 1. maj, simbol dela, svobode in pravičnosti prostih in zaslužjenih narodov!

Leto XIII. - Štev. 9

Trst - Gorica, 1. maja 1959

Izhaja 1. in 15. v mesecu

PRED ŽENEVSKIMI RAZGOVORI

OB ŠTIRIDESETI OBLETNICI KPJ

Svobode pa ne

Pretekli teden je dokončal svoje delo štirilanski delovni odbor, ki je v Londonu pripravil osnutke za stališče, ki naj bi ga Zahod zavzel na bližnjih razgovorih z državljani Sovjetske zveze. O predlogu razpravljajo te dni zunanji ministri Združenih držav, Velike Britanije, Francije in Zahodne Nemčije, ki so se sestali 29. aprila v Parizu. To je prva večja mednarodna konferenca, na kateri nastopa novi državni tajnik ZDA Christian Herter v sponjstvu zunanjega ministra svoje države.

PARIZ

Podrobnosti o sklepih, do katerih je prišel delovni odbor in jih bodo sedaj potrdili ali spremenili odgovorni zunanji ministri, niso znane. Obveščeni krogi napovedujejo, da bo Zahod vztrajal na tem, da naj obveljajo glede Berlina stare obveze, ki jih nihče ne more enostransko spremeniti, kakor hoče to storiti Sovjetska zveza. Nihče ne more pristilliti Združenih držav, Velike Britanije in Francije, da bi umaknile svoje vojaške oddelke iz onih področij bivšega nemškega glavnega mesta, kamor so prišli na osnovi pogodbe, ki jih je podpisala tudi Sovjetska zveza. Zahodne sile naj bi sicer dopustile, da pridejo v imenu Združenih narodov v Berlin vojaški oddelki ki bi jih sestavljali pripadniki drugih držav, toda takšne mednarodne policijske sile, ki bi skrbele za varnost in nedotakljivost področja, ne bi smele izključiti prisotnosti ameriških, britanskih in francoskih vojakov. Zahodne sile naj bi nadalje z veseljem pozdravile ustanovitev posebne komisije Združenih narodov, ki bi prevzela skrb za vzdrževanje zvez med Vzhodno in Zahodno Nemčijo ter zavezniki. Na ta način bi se namreč izognile neljubi nujnosti, da bi vsaj »de facto« morale priznati vlado Vzhodne Nemčije, ker bi se sicer z njo sploh ne moglo pogajati. Glede razorožitve, oziroma področja omejene oborožitve, pa naj bi obveljal MacMillanov načrt, po katerem bi določili področje, kjer bi bila oborožitev samo nadzorovana. Tako Vzhod kot Zahod bi na tem ozemlju lahko poljubno večala ali manjšala svoje sile, toda nasprotna stran bi imela pravico vpregleda v dejansko stanje in bi morala biti o vsem obveščena. Sele če bi to potekalo v redu, brez trenj in prikasvanj, bi nato prešli na zmanjševanje oborožitve v tem prostoru.

V kolikor obvelja in se tekom razgovorov ne bo spremenilo, bi pravkar orisano stališče bilo nekakšen kompromis med razlikami v pogledih, ki jih imajo glavne zahodne države glede berlinskega in nemškega vprašanja ter evropske varnosti. Tako Nemci in Francozi ne bi želeli, da pride v Berlinu do sprememb. Britanci pa bi raje videli, da se Zahod zmeni s Sovjeti na novo, tako da bi ne bil v Berlinu prisoten na osnovi starih dogovorov, v bistvu zato, ker je izšel iz druge svetovne vojne kot zmagovalec. Američani so sicer za iskanje novih rešitev, vendar zahtevajo, da morajo te biti take, da ne bodo omajale zahodnih pozicij v središču Evrope. O nemški združitvi sodijo Britanci, da je zdaj nemogoča in jo je treba pustiti ob strani. Tudi Američani, Francozi in Nemci so prepričani, da je združitve zdaj nedosegljiva, zahtevajo pa, da ima vsako obravnavanje nemškega vprašanja svoj smisel samo če pripravljata tla za kasnejšo združitve. Britanci, Francozi, in Američani bi privolili v ustanovitev skupne komisije, v kateri bi bili tudi zastopniki Vzhodne in Zahodne Nemčije in ki bi imela nalogo, da dela na združitvi Nemčije. Bonn pa smatra, da bi to ne imelo nobenega haska.

Največje pa so razlike v problemu evropske varnosti. Britanci podpirajo načrt, pa katerem bi bile vojaške sile v Srednji Evropi številčno blokirane ali pa bi jih pod strogo kontrolo celo zmanjšali. Američanci so za kaj takega samo, če bi to bilo povezano z združitvijo Nemčije, medtem ko so Nemci in Francozi, ki so najbolj izpostavljeni, nasprotujejo vsaki ideji, ki bi oslabila sedanje vojaške pozicije Zahoda.

Najti med tako različnimi težnjami skupen kompromis ni lahko delo, je pa nujno potrebno. Zato se ne smemo, čuditi, da je bilo pred sestankom zunanjih ministrov toliko medsebojnih obiskov, konferenc in razgovorov, ki so pripravljale tla za zaključno delo, ki ga zdaj končujejo v Parizu.

VARŠAVA

Skoro istočasno s sestankom štirih zahodnih zunanjih ministrov pa zborujejo v Varšavi zunanji ministri Varšavskega pakta, ki je moskovska protitež Atlantiskemu paktu. Tam seveda ni razlik, ker jih tudi ne sme biti. Zunanji ministri so 27. tm enostavno poslušali poročilo sovjetskega zunanjega ministra Gromika in nobenega dvoma ni, da bodo prav tako soglasno odobrili vse sovjetske načrte za Berlin, nemško vprašanje in ureditev evropske varnosti. Zanimivo je, da prisostvuje tej konferenci, ki se tiče izključno evropskih vprašanj, tudi delegacija Rdeče Kitajske, pa čeprav uradno samo v vlogi opazovalca.

Med drugim naj bi v Varšavi razpravljali tudi o atomski oborožitvi Češke. Po-

ljske in Vzhodne Nemčije, kar naj bil sovjetski odgovor na morebitno atomsko oborožitev Zahodne Nemčije.

Priloge za konferenco zunanjih ministrov štirih velikih in na vrhunski sestank pa ne bi bile v skladu sodobne politike, če bi si ena in druga stran ne skušale medtem nekako otipati mišic in buditi javnega mnenja. Tako se je že oglasil Peking, ki je dejal, da bo zopet načel vprašanje Formoze, če ga ne povabijo na bližnji sestanek »velikih«. Moskva je 22. aprila s posebno noto opozorila Združene države, da bi atomsko oborožitev Zahodne Nemčije v naprej obsodila na neuspeh vse sestanke, ki naj bi prispevali k pomirjenju v svetu. Sporočila je, da gleda z enakim negovanjem na urejevanje raketnih odstrelšč in vskladiščenje atomskega orožja v Grčiji, Turčiji in drugih državah Atlantske zveze. Novi zunanji minister ZDA Herter pa je s svojo prvo izjavo, takoj po svoji zaprisegi, dejal, da spada vse to v izvajanje že nekaj let starih načrtov in da se Zahod ne bo dal motiti v skrbi za svojo varnost. Predsednik Eisenhower ni poslal nobenega protesta, temveč je Sovjetom predlagal, da bi ZDA in ZSSR ne delali več poizkusov z atomskimi eksplozijami v višinah pod 50 km.

Moskva, ki se sicer tako vneto zavzema za atomsko razorožitev in opozarja na naraščajočo radioaktivno okuženost ozračja, pa je hladno sporočila, da predloga ne sprejema.

Dodajmo še, da sta Poljska in Češko-slovaška pozvali zahodne vlade naj se ne upirajo udeležbi njihovih zastopnikov na ženevski konferenci. V zvezi s tem je francoski glasnik izjavil, da bo Zahod v tem primeru zahteval tudi udeležbo Italije, morda Belgije, Holandije in Jugoslavije, ki prav tako mislijo, da bi morale imeti besedo pri urejevanju nemškega problema. Takorekoč na sam predvečer velikega diplomatskega sestanka torej še niti točno ne vemo, kdo vse se bo na njem srečal. Zahod načelno meni, da bi to morali biti samo zunanji ministri štirih velikih, Združenih držav, Velike Britanije, Francije in Sovjetske zveze.

In ob vsem še eno, morda ne neumešno pripombo: nekateri sodijo, da je Sovjetska zveza dvignila ves prah okrog berlinskega in nemškega vprašanja samo zato, da bi krila svoj bližnji sunek na nekem drugem področju. To naj bi bil Srednji Vzhod, odkoder prihajajo zaskrbujoče vesti posebno iz Iraka, pa tudi iz Irana.

25. APRILA so po vsej Italiji proslavili 14. obletnico narodne osvoboditve. Odložili so se spominu žrtve protifašistične in protinacistične borbe. Po vseh mestih uadi v Trstu, so bile svečanosti, na katerih so govorili zastopniki vojaške, oblasti in raznih združenj. Na krajih, ki so bili pozorišča uničevanja svobodoljubnih življenj, in spomenikih so položili veliko vencev.

Za razliko od ljudskih demokratič, na drugi strani železnega zastera, kjer si je vse zaslugе za narodnoosvobodilno borbo naknadno in uradno prilastila komunistična stranka, proslavljajo v Italiji spomin na tiste čase vse struje in stranke, ki so v takratnih naporih sodelovale, od levic pa do demokratične desnice. Tako dan narodne osvoboditve ni režimski ali strankarski, temveč splošni narodni praznik.

ADENAUER IN SEGNI sta se 24. aprila sestala v Cadenabbiji, kjer preživlja nemški kancler svoj odmor. Razgovarjala sta štiri ure. Čeprav je bil sestanek zasebnega značaja, sta se državnikata dotaknila posebno mednarodnih problemov, ki se tičejo Nemčije in Italije v zvezi z reševanjem berlinskega vprašanja in bližnjim ženevskim sestankom zunanjih ministrov 4. velisil. Pri tem sta utopila popolno soglasnost in sta temu dala izraz tudi s tem, da sta si pred novinarji krepko stisnila desnič. Nemški in italijanski predsednik vlade sta skupaj obedovala in na posebno željo nekaterih častnikov sta po kosilu celo balincala. Prvo partijo je dobil Segni, drugo pa Adenauer, ki je velik ljubitelj te igre.

Ministrski predsednik Segni se je iz Cadenabbije odpeljal v Milan, kjer je obiskal mednarodni velesejem, na katerem se je zadržal skoro pet ur.

DALAJ LAMA je na prvi tiskovni konferenci, ki jo je imel po svojem prihodu v Indijo, izjavil, da se je prostovoljno odločil za izgnanstvo. Indijsko vlado je naprosil za politično zatočišče šele potem, ko so komunisti že začeli bombardirati njegovo palačo v Lasu. Kitajske komuniste je obtožil, da so kršili sporazum iz leta 1951, ki je Tibetancem jamčil notranjo in versko samostojnost. Kitajci so ščuvali ljudi proti verskim voditeljem, duhovnike - lame so zapirali in pobijali. To je bil glavni razlog upora.

Skoro istočasno je govoril v Pekingu zunanji minister Rdeče Kitajske. Dejal je da so Dalaj Lama prisilili na beg njegovi ministri. Dodal je, da je upor zdaj že popolnoma zadušjen in da kitajska vlada upa, da se bo Dalaj Lama vrnil v Laso. Priznal je, da so vladni oddelki pri nastopih proti Tibetancem ubili nad 2000

Dogodki po svetu

oseb. Dopustil je, da v daljnih kotih dežele še obstajajo manjša, a brezpomembna žarišča upora.

Pretekli teden pa je končno govoril z Dalaj Lamo tudi predsednik indijske vlade Nehru. Dalaj Lama je Nehruju priznal istovetnost pisem, s katerimi se je neposredno pred uporom obrnil do Kitajcev in jih je pekingška vlada objavila. Dejal pa je da jih je pisal samo zato, da bi preprečil najhujše. Medtem je vstaja že začela. Ko so okoli palače začele padati granate je bilo prepozno, da bi lahko še kaj posredoval. Zato se je zatekel v Indijo, kjer bo ostal nekaj časa. V Laso bi se vrnil samo če bi bila Tibetu zares povrnjena in priznana popolna avtonomija.

Nehru je po razgovoru z Dalaj Lamo dal razumeti, da glede Tibeta še vedno upa v možnost kompromisa, pa čeprav se to ne bo zgodilo v bližnji bodočnosti.

KARDINALSKA KONGREGACIJA sveti Oficij je izdala odlok, s katerim je katoličanom prepovedala, da bi pri volitvah ljudskih zastopnikov glasovali za takšne stranke ali kandidate, ki sicer ne nasprotujejo katoliški veri in njenim načelom, se morda celo označujejo za kristjane, a se dejansko držijo s komunisti in z njimi politično sodelujejo. Prepovedi splošno veljavo za Italijo in za druge dežele.

Z novo prepovedjo bi bili n. pr. prizadeti slovenski krščanski socialci, ki so se v Osvobodilni fronti povezali s komunisti, kakor tudi tisti redki pripadniki demokratične levic v Italiji, ki bi morda bili za sodelovanje s komunisti. Nova prepoved se seveda tiče tudi drugih strank, ki bi sodelovale s komunisti.

CHRISTIAN HERTER, ki je že med boleznijo nadomeščal Johna Fosterja Dullesa, je bil imenovan za novega državnega tajnika, tj. za zunanjega ministra Združenih držav. Herter je bil rojen v Parizu, govori tekoče francosko in je vstopil v diplomatsko službo neposredno pred prvo svetovno vojno. Ni torej novinec v diplomatskem postu in odlično pozna nemški problem. Uživa veliko zaupanje pri obeh ameriških strankah, tako med demokratičnimi senatorji kot pri republikanskih praktikih. Zato bo najbrž lažje vozil s Kongresom kot pa je to bil slučaj z njegovima predhodnikoma v vodstvu zunanjem politike Združenih držav, demokratom Deanom Achesonom in republikancem Dullesom. Na drugi strani pa si mora

še ustvariti ugled, ki bi bil vsaj podoben tistemu, ki ga je užival Dulles. Britanci se boje, da bi Herter ne bil kos svoji nalogi ker je nekoliko bolan.

V splošnem predvidevajo, da ameriške zunanje politike ne bo odločil avtoritarno en sam mož, kot je to delal Dulles, temveč bodo pri določanju in celo pri izvajanju smernic imeli poleg predsednika in novega zunanjega ministra, važno besedo tudi podpredsednik Nixon, državni podtajnik Murphy, načelnik glavnih stanov general Gruenther in seveda Dulles, ki ga je predsednik imenoval za svojega posebnega svetovalca za zunanje politična vprašanja.

OBCINSKE VOLITVE V ALŽIRIJI niso potekle tako kot je želela francoska vlada. Volilna abstinenca je preseгла pričakovana. Medtem ko je pri zadnjih parlamentarnih volitvah prišlo na volišče skoro 90 odstotkov volilnih upravičencev, jih je zdaj oddalo svoj glas samo 42 odstotkov, 58 odstotkov pa jih ostalo doma. S tem so pokazali, da simpatizirajo z alžirskim osvobodilnim gibanjem, oziroma, da se mu ne marajo zameriti in se zato pokoravajo njegovim navodilom.

Za generala De Gaullea je to precejšen neuspeh.

NIKITA HRUŠČEV je 17. aprila slavil svoj 65. rojstni dan. Značilno je, da se tega ni spomnil noben sovjetski dnevnik, pač pa so v vseh listih izšli obširni članki o zaslugah in delu Hruščeva. Tako je adiktatorja le dobil skvar je diktatorjevega, čeprav nihče ni omenil, zakaj mu je napravil tak poklon.

Potovanj željni Hruščev, ki trenutno zbira na obali Crnega morja moči za predvideni sestanek velikih, je pretekli teden sporočil, da se bo prav rad odzval vabilu danske, norveške in švedske vlade ter bo obiskal te severne dežele. To se bo zgodilo med 10. in 25. avgustom. Začel bo z Dansko in v vsaki državi se bo zadržal po pet dni.

NASER je le še enkrat premislil ali se mu izplača kreganje s Sovjetsko zvezo, od katere je dobil gospodarsko in politično podporo. Spomnil se je tudi, da ima največ sovjetskega orožja, ki bi kmalu postalo neuporabno, če bi mu Sovjetska zveza ne pošiljala več rezervnih delov in municije. Zato je ponovno poslal v Moskvo svojega veleposlanika z noto, v kateri predlaga naj bi izravnal sedanjo napetost. Pripravljen je prijateljsko sodelovati s Sovjetsko zvezo ako se njeni voditelji odpovedo nameri in poskusom, da bi s komunistom spodkopali arabski nacionalizem in ga izrabili v svoje namene.

lika, ki so jo jugoslovanski narodi trpko občutili.

Ni kaj oporekati. Zahvaljujoč svoji boljši taktiki in organizaciji, hladni in neusmiljeni brezobzirnosti, še najbolj pa zunanje političnim okoliščinam, so komunisti v tem krvavem meteu zmagali.

Kot vse druge države na svetu je tudi Jugoslavija po doseženem miru morala najprej obnoviti in nato začeti razvijati svoje gospodarstvo. Toda tudi to, kar je samo od sebi razumljivo, naj bi bilo zgolj zasluga KPJ. Res je Jugoslavija po drugi svetovni vojni napravila velik skok v industrijski proizvodnji, toda na drugi strani stoji neizpodbitno dejstvo, da je naravnost diletantsko zavozila svoje kmetijstvo, in še vedno je odprto vprašanje, ali ne bi z drugačnimi metodami in postopkom morda dosegla tudi v industriji boljše, bolj gospodarne rezultate. Če bi ne bilo tako, bi komunisti sami ne spreminjali ne prestano svojega sistema in ne bi v kali zatirali vsake kritike, se strahovali bali, da bi morali odprto tekmovali z silnici morebitnih drugačnih načrtov in predlogov.

V takšnih okoliščinah policijsko vsiljenega in zavarovanega monopola ima torej hvalisanje ZKJ z dosežki na gospodarskem in socialnem področju le dvomljivo vrednost.

Vse to pa bi bilo še nekam razumljivo, lastno pač vsem totalitarnim režimom, če bi si ZKJ ob svoji 40-letnici ne prisvajala za slug še za nekaj, česar pa prav gotovo ni storila. Proglašala namreč, da je prinesla jugoslovanskim narodom in ljudem svobodo, kakršne doslej še nikdar niso uživali. Tako beremo v nekem vplivnem tedniku: »Dejali so komunisti bodo dušili svobodo«. Tako so govorili tisti, katerih ustava je po lastnih besedah ležala v pendreku, svoboda pa je bila izenačena z belim terorjem... Toda delovni ljudje te države se nikdar niso čutili bolj svobodne, v polnem pomenu te besede, kot se čutiljo danes...«

Če je nekaj zlagano, grobo zlagano, potem velja to prav gotovo za tako trditev.

Dokazi? Vse štiri strani našega lista bi bile preskromne, da bi jih samo našli. V našem Trstu so nam njeno neresničnost izpričali tisoči beguncev, ki so si preko našega ozemlja poiskali pot v svobodo. In še vedno prihajajo novi. V Jugoslaviji pa bi se ob 40-letnici KPJ lahko spominjali na obletnice, ki jih nihče ne sme omenjati: Djilas, ki je ožigal razred novih oblastnikov in si je predstavljal, da je Jugoslavija že zrela za nastop socialistične stranke, ki bi tekmovala s komunistično, sedi v istem zaporu, v katerem si je pred vojno utrjeval svoje komunistično prepričanje. Februarja je minulo leto dni odkar so ob zgražanju vse svetovne socialistične javnosti v Beogradu obsodili skupino starejših srbskih socialnih demokratov. Tudi ti so še vedno zaprti. Januarja je prav tako preteklo eno leto od stavke v Trbovljah. Tamkajšnji rudarji dva dni niso zapustili rovov in sploh niso hoteli videti prevega slovenskega komunističnega glasovatelja ministra Mihe Marinka, ki je hotel posredovati. Toda pri prvih naslednjih volitvah so kljub temu morali »mnogoščno« glasovati prav zanj. Med »svoboščinami« (Nadaljevanje na 2. str.)

VESTI z GORIŠKEGA

Begunci in njihove podpore

Z ozirom na sodno postopanje č. g. Marijana Komjanc proti našemu listu zaradi članka, ki je izšel v št. 2, 13. januarja 1956 pod naslovom: »Begunci in njihove podpore«

izjavljamo,

da je bilo naše pisanje proti imenovanemu gospodu neutemeljeno, ker je slovelo na napačnih informacijah glede dobrotelčnih, političnih, finančnogospodarskih in drugih očitkov v njegovem delovanju in poslovanju, ki je bilo neoporečno.

C. g. Marijan Komjanc se je kot član Goriške škofijske ustanove za begunce vestno držal predpisov pristojne cerkvene oblasti. Skrbel je za pomoč, zaščito in uradno poslovanje v prid beguncev. Ker ne želimo nikomur delati krivice, najmanj slovenskim javnim delavcem, priobčujemo to izjavo v svrhu poravnave sodnega postopka proti našemu listu.

Uredništvo »Demokracija«

Odlok sv. Oficija

Leta 1949 je sv. Oficij oznanil, da je katoličanom prepovedano vpis v komunistično stranko, ali jo kakor podpirati.

Dne 2. aprila pa je isti sv. Oficij zopet spregovoril in izjavil, da je slehernemu katoličanu prepovedano voliti tudi tiste stranke in tiste kandidate, ki sicer ne izpovedujejo katoliškemu nauku nasprotnih načel in ki se včasih nazivajo krščanske, dejansko pa se vežejo s komunisti in jim praktično pomagajo s svojim ravnanjem.

Izjave sv. Oficija veljajo za odlok, ki ga mora vsak katoličan spoštovati in se po njem ravnati.

Za ljudi zdrave pameti, tudi če niso katoličani, je povsem jasno, da pomeni vsaka pomoč komunistom nespamet in pot v samomor, kajti komunisti zasledujejo samo en cilj: dosego oblasti za vsako ceno, na oblasti pa vladati diktatorsko po materialističnem-marksističnem nauku, ki ne pozna ničesar drugega kot samo tako zvano proletarsko diktaturo, to je diktaturo komunistične partije in odpravo vsega, duhovnega mišljenja in življenja. Od ostalih živani se po komunističnih naukih človek razlikuje samo v tem, da misli, razume in deluje. Dialektično bi nam komunisti lahko dokazali tudi to, da se človek v ničemer ne razlikuje od ostalih živali...

Leta 1949 je torej sv. Oficij spregovoril o prepovedi neposrednega podpiranja komunistov. Letos pa je spregovoril o prepovedi podpiranja komunističnih sopotnikov in jih voliti. Tudi takim namreč, ki trdijo, da so kristjani in v resnici pohajajo tudi v cerkev, kjer vsaj navidezno pobožno molijo.

Stokrat in stokrat smo s tega mesta že napisali in svarili, da so sopotniki prav za prav steber komunistične partije in komunističnega režima. Brez njih bi bila partija popolnoma osamljena in bi spričo malostevilnosti prepričanih partijev ne mogla vladati. Zato nam ni zadnja izjava sv. Oficija v tem oziru nič novega, ampak samo potrditev tega, kar smo že sami mislili, pisali, svarili in grajali.

Sopotnikov je povsod vse polno: v Italiji, v Franciji in drugod izven komunističnega bloka, tostran železne zavese. V komunističnem bloku onstran železne zavese pa jih kar mrgoli. Treba je razlikovati in razumeti položaj posameznikov, ki so trenutno in slučajno zaradi kruba odvisni od komunistov. Manj je takih slučajev tostran zavese, več onstran. Ljudi, ki so v dobri veri in proti svojemu prepričanju, kar zadeva komunistični materialistični nauk, v službi komunistov, po trenutnem naključju in zaradi kruba, ne moremo obsojati, in menimo, da jih niti odlok sv. Oficija verjetno ne zadeva. Oba odloka zadevata tiste slučaje, kjer gre za dejansko pomoč komunistom in njih sopotnikom, zato da se uveljavljajo in krepijo tako, da si lahko prisvojijo oblast, ali tudi samo odličujočo besedo. Če bi tega stanja ne razlikovali, bi onstran zavese imeli same brezposelne, ki bi danes že vsi z družinami vred od lakote pomrli.

Sit modus in rebus je pravilo, ki pravi, da treba povsod uveljavljati določeno zmernost in razlikovanja, to od slučaja do slučaja in ukrepati po okoliščinah in razmerah ne da bi s tem krepili moč komunistov in komunizma.

Oba odloka sv. Oficija odobravamo, toda istočasno razlikujemo primere in prilike, kakor so jih v Italiji že nešteto krat razlikovali od leta 1949 do danes, saj smo videli in pisali kako so se marsikje pojavile skupne krajevne volilne kandidatne liste demokrstanov in komunistov, ne da bi jih kdo obsodil in koga iz katoliške cerkve izločil. Pri nas Slovencih se pojavlja težnja po skupnem nastopu na raznih volitvah. Ta težnja obstaja še danes, ker je to v interesu vse slovenske skupnosti spričo slučaja in položaja, v katerem je naša manjšina, ko je vlada proti določeni ustave noče zaščititi, ji noče dati posebnih zakonskih določil za izvolitev slovenskih predstavnikov v javnopravne organe, ji noče uzakoniti šol in se izvaja napram nam taka politika, da jo lahko mirnega srca imenujemo za raznarodovalno.

Skupen složen nastop vseh slovenskih sil zato, da se uveljavimo, da pridemo do besede ter složno, soglasno nastopamo proti krivicam, ki se nam godijo, da zahtevamo spoštovanje vseh človeških pravic, ki so nam od Boga dane, je za naše prilike nepotrebnost. Seveda demokratično in samo za to, kar smo povedali, ne pa tudi za krepitev komunistične partije, kakor tudi ne za krepitev kake druge stranke.

Ne smemo pozabiti, da so se komunisti v Italiji močno okrepili od leta 1949. To

so pokazale volitve leta 1953 in tudi lanskoletne.

Zakaj? Zato ker je odlok sv. Oficija ostal na papirju in ga niso izvajali, ali pa se množice zanj niso zmenile.

Nočemo biti hudobni, toda resnica je, da mnogi menijo, da je sv. Oficij spregovoril na prošnjo zaradi dogodkov v Siciliji, kjer je demokrščanski prvak Millazzo sestavil izvršni deželni odbor s pomočjo komunistov in misovcev, novih fašistov. Ceravno je kardinal Ottaviani tako mišljenje zanikal, kaže, da bi utegnilo biti tako. Pred nedavnim so demokrščani predlagali skupen nastop vseh italijanskih sil, tudi komunističnih celo v Poadizju, samo da ne bi zmagovali Nemci, ki so tudi kristjani in katoličani!

Sama vlada se opira na misovske glasove. Kakšna pa je razlika med fašisti in komunisti? V nacionalnem oziru so nam fašisti bili in ostali smrtni sovražniki. Naše stališče do komunistov in komunističnega nauka je bilo in ostane popolnoma odklovljeno, s tisto izjemo glede slovenskih komunistov, ki smo jo tudi gori navedli. Ali ne zahtevajo Italijani od svojih komunistov, naj bodo prej Italijani in šele potem komunisti?

Nove olajšave v obmejnem prometu

Mešana italijanska in jugoslovska komisija, ki je zasedala v Vidmu in zaključila svoje delo 22. aprila, je sprejela sklepe z nekaterimi novimi določbami, ki bodo olajšali obmejni promet. Potniki s propustnico bodo na področju svoje province lahko vstopili v sosedno državo preko enega bloka, vrtili pa se preko kakega drugega. Vstopili bodo recimo na bloku pri Rdeči hiši v Gorici, vrtili pa se preko bloka v Steverjanu, v Vipolzah, v Jekovem, v Mirniku in drugod. To bodo smeli storiti samo za prehode na področju svoje province. Goričani na goriškem področju, Videmčani na videmskem, Tržačani pa na tržaškem. Potniki bodo smeli vzeti s seboj tudi več žganja in več cigaret, to je po 4 del. žganja in po dva zavojčka cigaret. Za motorna vozila je komisija sklenila, da bodo lastniki vozil prejeli posebne knjižice, namesto »carnetova« ki bodo veljale tri mesece, s podaljškom od treh do treh mesecev. Knjižice bodo brezplačne. Vsi ostali predpisi za potovanje in za prenašanje blaga so nespremenjeni.

Potrjena obsodba

V sredo 8. aprila je tržaško prizivno sodišče sodilo o prizivu časnika Artura Manzano, Giorgia Proveni in De Simoneja; ki so v svojih listih »Messaggero Veneto«, »Friuli liberale« in »Arena di Pola« žalili č. g. Kračino, župnika in Sentenartu. Kakor znano so na zasebno tožbo č. g. Kračine bili vsi troje časniki od strani videmskega tribunala obsojeni, a so proti obsodbi vložili priziv.

Tržaško prizivno sodišče je De Simoneja od »Arene di Pola« zaradi pomanjkanja dokazov oprostil, ostalima pa je sodbo potrdilo.

Jazbine

Pri nas so začeli graditi poslopje za osnovno šolo. Veseli smo tega dogodka in hvaležni naši števerjanski občinski upravi, ki se je nenehno trudila, da je prišlo do gradnje. Verjajmo, da bo v doglednem času prišlo tudi do gradnje pokopališča.

Kakor da bi zanje ne veljalo!

Odkar je sv. Oficij izdal odlok, s katerim je prepovedano katoličanom glasovati tudi za tiste stranke in kandidate, ki se družijo s komunisti ter jih s svojim delovanjem dejansko podpirajo, si gospodje okrog »Novega lista« ne dajo več miru; sedaj ugotovijo, da je prizadeto to ali ono gibanje, sedaj spet prihajajo do zaključka, da je ta ali oni prisiljen, proučiti svoje dosedanje politično stališče, sedaj ti računajo, kako bi tem revežem vendar le pomagali, ker so pač zanje vsi ljudje dobri verniki, tudi če kdaj potegnjejo s komunisti, ker so verjetno po njih logiki tudi komunisti verni ljudje, ko verujejo - in še kako - v boga Sialna.

Izgledalo bi torej, da se okrog »Novega lista« zbirajo sami apostoli krščanske ljubezni, toda resnica je nekoliko drugačna in zato se čudno zdi, zakaj se ti gospodje ne dotaknejo svojega položaja, ko je vendar vsem predobro znano, da so novolistarji, odkar so se pojavili, stalno v stikih s komunisti. Dovolj je primer njih glavnega urednika, ki je bil pred leti izvoljen v Nabržini na komunistični listi in sedaj rama ob rami s komunisti upravlja nabrežinsko občino.

Ali predstavljajo morda novolistarji kako častno izjemo, ali mislijo morda, da jih odlok ne zadene samo zato, ker stalno trobijo, da so pravoverni katoliki? Ne, ne, gospodje, odlok zadene tudi vas, ker vas moramo pač soditi po dejanjih in ne po besedah! Dejanja pa so vas že obsodila!

Raj povzroča levomanija

Kakor je že vsem znano, je občinski svet odobril pred tedni proračun za tekoče poslovno leto, za katerega so se izrekli tudi slovenski svetovalci, sedaj pa poslušajte, kaj si je o zadevi izmislil »Novi list«. Ta namreč pravi, da so slovenski svetovalci glasovali za proračun najbrž v upanju, da se bo občina vsaj v bodočnosti spomnila slovenskih potreb, ki jih je letos popolnoma prezrla.

Praznik osvoboditve in Slovenci

V soboto 25. aprila smo po vsej Italiji praznovali osvoboditev, ker se je z vstajo vseh sil v borbi proti nacifašizmu zaključila krvava tragedija, ki je sejala smrt po Evropi, Aziji, Afriki in drugih delih sveta, po kopnem in po morju. Tragedijo so sprožili nemški nacisti in italijanski fašisti. Bili so nenasitni, polni napuha in prezira ter so se želeli polastiti vsega sveta. Zato so zanetili vojno, ki se je razširila v najbolj krvavi spopad na življenje in smrt, kar jih pomni svet od svojega obstanka dalje. V svoji podivjanosti sta se nacizem in fašizem posluževala zverinskega bojevanja za uničenje ostalih narodov.

Nekateri bodo rekli, da so vojno sprožili samo nemški nacisti, zato da so oni sami prvi in glavni krivci svetovnega spopada. Toda na Abesinijo so že leta 1935 navallili fašisti in jo zavajevali tudi z nedovoljenimi sredstvi. Zato moramo reči, da je ta vojna pomenila prvi začetek splošnega treskanja in rožljanja. Italijanski narod si tega ne skriva in s spominom ter očmi uprtimi v tisto očitno krivico priznava zmojo in odgovornost fašističnega režima, ki je prizadel narodu in državi toliko škode in gorja. Nacifašistična ideologija totalitarnega značaja je pomenila kult sile. Nasilje ji je bilo sredstvo ne le za teptanje najosnovnejših človeških pravic, ampak tudi za dejansko uničenje celih narodov v surovem iskanju »življenskega prostora«. Ta izraz »življenski prostor«, so si fašisti in nacisti v bolnih možganih izmislili, da bi z njim opravičili nečedne zločinske namere. Nikjer ni v tajnah človeške morale zapisano, da je človeku za dosego kakega cilja dovoljeno ubiti človeka. Vojno razumemo kot zlo, ne kot dovoljeno sredstvo za iskanje novih virov življenja na škodo drugih narodov. Fašisti in nacisti ne morejo klicati za pričo niti najnost takega zla, ker je povojni čas dokazal, da moreta oba ta dva naroda živeti tudi brez tuje zemlje in brez sužnje.

Bila je torej zmotna in ošabna ideologija tista, ki se je porodila v ošabnih in domišljavih ljudeh. Ti so bili brez prave izobrazbe in brez slehernega poznanja in pojmovanja ter spoštovanja naravnih vrednot, ki so od pamtveka prvi pogoj družbenega življenja.

Za ohranitev in za spoštovanje teh vrednot se je dvignil ves ostali svet in se rama ob ramenu boril za zlo nasprotno nečloveške sile. Tudi Zidje so ljudje, zato imajo tudi oni pravico do življenja. Tudi Slovani smo olikani in omikani narodi, zato imamo pravico do življenja! Omenjamo Zide in nas Slovence, ker sta se v svojem divjem besu fašizem in nacizem zagnala v glavem proti Zidom in proti nam Slovanom. Plinske celice in morilne peči so bile namenjene in so delovale v glavem le proti Zidom in Slovanom. Sicer pa saj je Hitler sam jasno napisal in izpovedal, da se Zidje morajo iztebiti iz zemlje, Slovani, pa da smo gnoj, s katerim bi gnojili svojo veliko Nemčijo. Ni prostora, da bi našli vse grozote v posameznih primerih, ki jih je človeštvo moralo pretrpeti v drugi svetovni vojni. Do tu so prav za prav znani in

opisani le nekateri taki slučaji. Mnogi so ostali nepoznani.

Ta grozna vojna je za nami, srečno zaključena z zmago nad krivico in nad nasiljem. Peklenske sile ne bodo nikoli premagale resnice in pravice človeštvo je po tej zmagi zopet zdihalo in zauralo v življenje in največjo dragocnost človeštva.

Po zlomu fašizma, ki nam je prisodil smrt, nas preganjal in mučil, smo Slovenci v Italiji zadihali in zaupali v pravičnost demokratične Italije, njenih zakonov in njenih voditeljev.

Veseli smo bili in smo zmagali nad tiranijo! Veseli smo novega življenja in nove demokratične ustave. Veseli bi bili do popolnosti, če bi novi voditelji Italije ustavo uveljavili in spoštovali tudi v tistem, kar predpisuje in določa za nas, za našo zaščito in za spoštovanje naših pravic.

Nova ustava je demokratična in ne pozna nobenega nasilja, niti očitnega niti skritega. Zato trdimo, da so odgovorni voditelji do nas krivični, v kolikor nas nočejo zaščititi in nočejo spoštovati naših pravic. So pravice človeka, ki so nastale pred pismenim zakonom. To so naravne pravice človeka do popolne samostojnosti in bitnosti družine, do materinega jezika in prve vzgoje v družini. Teh pravic, recimo vsaj teh pravic, država, in za državo oblast, ki jo vodi, nima pravice teptati. V Milanu so učeni katoliški mošnje sestavili socialni zakonik, v katerem je zapisano, da so te pravice tako svete, da jih mora vsakdo spoštovati in da ima človek proti njih nespoštovanju pravico upreti se z silo!

Te pravice pa so zapisane tudi v mednarodni listini človeških pravic, ki jo je tudi Italija sprejela in se zavezala jo uveljavljati in spoštovati.

Nova Italija naj torej spoštuje, kar je našega, in naj ne tepta in krši tistih pravic, ki so svete in večne, ki so bile pred državnim pisanim zakonom in bodo še za njim!

Uvoz in izvoz v marcu

Obmejna uvozna in izvozna trgovina na Goriškem je izkazala meseca marca polnih 120 milijonov lir prometa in sicer 68 milijonov uvožnega blaga, 52 milijonov pa izvožnega. Stevilke kažejo pomembno živahnost obmejne trgovine in so kar zadovoljive.

Andrej Kosič razstavlja

Mladi g. Andrej Kosič iz Pevme, Bellaveduta 1, ki pomaga očetu g. Benediktu v trgovini čevljev v Gorici v Raštelu, je te dni presenetljivo goriško javnost z razstavo enajstih slik. Ogledali smo si jih v kavarni Teatro in bili začuden nad tolikim talentom tega mladega samouka diletanta, ki tako izrazito in v harmoniji lepih barv slika polja, njive, hiše, vasi in drugo. Marsikatero nebo je na slikah tako zelo lepo, da ga človek mora pohvaliti.

G. Kosič ni obiskal in ne obiskuje nobene šole za slikarje, zato so vsi motivi resnični, nepriljubljeni izraz priprostega o-

pazovanja in občudovanja narave v okolju slikarjevega življenja. Počasi in s tisto pridnostjo, ki ga je do tu navdihovala bo dosegel g. Kosič še visoko stopnjo umetnosti. Cestitamo z željo da bi se to tudi uresničilo! Pa še nekaj. V listih smo čitali očitke za poroko g. Kosiča z gosposičeno Marico Bensovo iz Oslavja. Ze naprej čestitamo tudi k poroki!

Alojzij Leštan 65 letnik

17. aprila je Alojzij Leštan iz Standreža obhajal svoj 65. rojstni dan. Kdo ne pozna dobrega Lojzeta, vedno uslužnega in vedrega? Dejal je: jaz in Hrušček jih imava hkrati 65 let. Toda naš dragi Lojze ni komunist, je samo dober človek, vester družinski oče in vedno pripravljen pomagati našim ljudem. V njegovem značaju je prostora samo za lepo besedo in za lepa dejanja. Ko mu izražamo prav prisrečna voščila ob njegovem petinšestdesetem rojstem dnevu (Lojze, 65 je polnih!) mu želimo še lepo vrsto let življenja pri zdravju in pri polni vedrosti duha, saj vemo, da bo koristil ne le svojim dragim v družini in v sorodstvu, ampak tudi vsem, ki so njegove pomoči potrebni.

Prireditev na Placuti

V petek in nedeljo, 24. in 26. aprila je Slov. kat. prosv. društvo uprizorilo na Placuti igro trodejanjo »Kajnov angela« v režiji g. Maksa Komaca, ki je tudi igral vlogo Kajnovega angela. Igra je uspela in tudi obisk je bil številen.

Nesreča v dobrdobskem jezeru

V soboto 25. aprila se je pripetila huda nesreča na dobrdobskem jezeru. Šest fantičev iz Tržiča je čolnarilo, pa se je čoln prevrnil. Ker niso znali plavati in si drugače pomagati, so se znašli v težki nevarnosti. Dva sta utonila, dva s lastnimi močmi rešila, ostala dva pa s pomočjo teh: Utonila sta Sandro Fonio star 9 let in Mario Vescevi star 15 let. Vse štiri, ki so se rešili, so prepeljali v tržiško bolnico, ker so bili prestrašeni in prestrašeni.

SMRTNA KOSA

Pred kratkim je umrl v Volčah pri Tolminu g. Janko Bukovec, znani prekopčevalec z živino. Po vojni je živel v Gorici, kjer si je postavil družino. Zadnje čase je bolehal. Zdravil se je tudi v Ljubljani in se je vrnil, tako je izgledalo, zdrav! Toda kmalu zatem je zopet obeležal in ko je zaslužil, da se mu bliža konec življenja, so ga pripeljali domov v rojstni kraj v Volče, kjer je tudi zatilnil svoje oči in izdihnil svojo blago dušo. Pokojnik je bil mirnega in zelo dobrega značaja, do tenkovestja pošten človek. Družini je dal vse svoje srce!

Po prepričanju je bil demokrat in zvest sin svojega rodu. Tega ni zatajil nikoli. Zapusča vdovo in dve hčerki ter druge ožje sorodnike. Vsem izrekamo naše iskreno sožalje za prerano izgubo dragega in ljubelega moža, očeta in brata.

Večje netočnosti in neumnosti »Novi lista« res ni mogel zapisati, toda kaj mu hočemo, če njegov dopisnik sploh ne prihaja na seje, da bi se osebno prepričal, kaj smo dosegli za slovenske predele občine; kaj mu pač moremo, če se zaradi nepopoljšljive levomanije boji pogledati v Demokracijo in Glas in se raje nanaša le na partijsko-levičarska poročila kakega Primorskega ali Soče, ki o uspehih slovenskih svetovalcev tako krčevito molčita?

Ako mu je dvojn, naj Novi list kar še dalje pomaga svojim rdečim prijateljskim resnicem, ker so pač razna javna dela prežgovorna priča vseh uspehov, ki so jih naši občinski zastopniki dosegli v teh zadnjih časih.

Delovanje Akademskoga kluba

V petek 3. aprila je Akademski klub priredil drugi letošnji projekcijski večer, za katerega so člani fotoamaterji zbrali svoje najboljše posnetke, nanašajoče se na razna mesta ki so jih imeli priliko obiskati.

Po začetnih diapozitivih, ki so kazali goriške motive, so prišli nato v poštev s svojimi zanimivostmi in posebnostmi Trst, Opatija, Maribor, Grac, Celovce, Benetke, Padova, Vicenza in Rim. Večer je tudi tokrat poživljala glasbena spremljava sestavljena iz delov, ki so se zelo posrečeno ujemali z vsebino posnetkov.

Projekcijskemu večeru je sledil v petek 10. aprila kulturni večer, na katerem je dr. Branko Agnetto iz Trsta predaval članom in gostom dva svoja filma. S prvim nas je seznanil s severnimi deželami, zlasti z Norveško in Švedsko, z drugim nas je pa vodil po tržaški okolici ter nam jo prikazal v jesenskih in zimskih barvah.

Ker je med našim ljudstvom živo zanimanje za lepo domače petje, je Akademski klub poskrbel pred dnevi, t. j. 24. aprila tudi za večer slovenskih narodnih pesmi, na katerem je prišel seveda na vrsto le skromen del pesmi - po večini ljubezenske - le skromen del neprecenljive dediščine, ki iz roda v rod spremlja našega človeka od zibelke do groba.

Prof. Martin Kramer usposobljen za telovadbo

Pretekli teden je g. dr. Martin Kramer, profesor na srednji šoli v Gorici s slovenskim učnim jezikom z uspehom položil zadnje izpite in dosegel usposobljenost za profesorja telovadbe. Cestitamo!

ŠPORTNE VESTI

V ponedeljek 13. aprila se je s skoki v višino in daljno, z metom krogle in tekoma na 1000 metrov zaključilo letošnje lahkoatletsko srečanje med dijaki naših srednjih šol. Tudi v teh disciplinah je Anselmi potrdil svojo premoč ter tako postal za tekoče šolsko leto nosilec prav vseh naslovov.

Pohvalo pa vsekakor zaslužijo tudi Di Battista, Geriolet, Kusič in Čej Jožef.

Svobode pa ne

(Nadaljevanje s 1. str.)

ki jih je komunizem daroval Jugoslovanom je namreč tudi ta, da ne smejo stavkati. Najbrže zato, ker sami priznavajo, da so pred vojno preizkusili stavko kot najmočnejše delavsko orožje. Na drugem mestu objavljamo v današnji številki primer novinarja, ki so ga zaradi »liberalnih nazorov« brez sodne razprave za dve leti konfinirali. Da bo slika popolna dodajmo še odgovor na vprašanje nekega naivnega čitatelja, katerega smo brali v ljubljanski »Tedenski Tribuni«. Dosti tičnik se je zanimal ali bodo v Jugoslaviji predvajali film »Quo vadis«, za katerega je slišal, da je največji film vseh časov. Tednik mu odgovarja, da je to res velik film, a ga v Jugoslavijo ne bo, ker je za sedanji režim »idejno neprimeren«. Tudi to je ena izmed drobnih, vendar značilnih in zgovornih sličic, ki dokazuje, da ZKJ pridržuje še prav posebno svobodo samo sebi in je ne nudi ljudem, nad katerimi gospodari.

Tako Jugoslovani danes prav zaradi 40-letnice KPJ in zmage ZKJ šele čakajo, kdaj jim bo zopet zasijala resnična svoboda, v kateri bodo sami gospodarji svojih nazorov in bodo sami, na najprimernejši način, razpolagali z materialnimi dobrinami, ki jih ustvarjajo ob potu svojega obraza.

PRORAČUNSKA RAZPRAVA v tržaškem mestnem svetu

Iz obsirnega in zanimivega govora svetovaleca dr. Josipa Agneletta med proračunsko razpravo v mestnem svetu posnemamo glavne misli. Proračun občine Trst izkazuje za 1959 leto 5431 milijonov dohodkov in 1787 milijonov upa občina kriti z državnim prispevkom. Pri 282.000 prebivalcev tržaške občine pride na glavo 15.514 lir davčnih bremen.

Vesela novost obč. proračuna je dejstvo, da ni treba občini letos nositi nikakega bremena za ACEGAT, ker je račun tega obč. podjetja uravnotežen. Drugo razveseljivo dejstvo je ugotovitev, da so letos obč. redni dohodki prvič po vojni višji kot plače občinskih namestencev. Prvi znašajo 4651 in drugi pa 4186 milijonov. Kljub temu gre za plače uslužbencev 77 odst. vseh dohodkov. Stevilo osebja se je sicer znižalo od 1943 do 1959 leta od 3696 na 3057, vendar je to najbolj težak problem, ker ni mogoče ljudi postavljati na cesto. V večjih italijanskih pokrajinskih glavnih mestih znašajo izdatki za obč. osebje le 29 do 50 odstotkov obč. dohodkov, zato bo treba polagoma znižati število s protovoljnimi izstopi tako da se doseže višina 2600 kot je predvidena. Da se ustavi neprestano dvigovanje plač, mora biti lira in njena kupna moč ustaljena. Zato pa je potrebno ravnovesje med stroškovno in proizvodnjo v narodnem gospodarstvu. Dokler se bo več potrošilo kot proizvajalo ne bo kupna moč lire ustaljena, četudi je njena vrednost na mednarodnem trgu že nekaj let trdna.

Občinske davščine

Govorec o obč. davščinah je dr. Agneletto dejal, da je dohodek od hišnega davka nizek, ker so vse ogromne nove stavbe proste davkov za 25 let. Obč. dohodek na zemljiški davek so bile letno znižane od 1.550.000 na 1.500.000. Treba je naglasiti, da je večji del naših zemljišč pust in kraški. Naši poljedelci so bili tudi v drugih občinah izven Trsta težko obremenjeni z občinskimi in deželnimi dokladi; na vsakih 100 lir dohodka je 1726 lir doklad. Položaj naših kmetov se ne da primerjati s posestniki in koloni onstran Timave. Obdelovanje vinogradov zahteva dosti truda in stroškov, nazadnje pa je naše vino izpostavljeno močni konkurenci vin iz starih pokrajin, ker pivci ne razlikujejo več vina od vina. Je pa treba kmeti stan ohraniti za vsako ceno in zato ga je treba podpirati v borbi za obstanek. Zato je dr. Agneletto predlagal, da naj se vsaj doklada na zemljiški davek - ako se že ne odpravi popolnoma - vsaj izdatno zniža.

Naš davčni sistem je zastarel. Progresivnost davčne mere je prenikava. Pri družinskem davku n. pr. doseže davčna mera svoj višek pri 12 milijonih dohodkov in znaša 14,4 odstotkov. Tako plača občan s sto milijonov dohodkov, 14.400.000 lir davkov, drugi pa z milijonom dohodka 144.000 lir davkov. Socialno to ni pravično, kajti pri sto milijonih dohodkov bi morala biti davčna mera vsaj 40 odstotna. Zato je skrajni čas, da se uvede nov davčni zakon, ki naj bi vseboval en sam direktni davek in to na dohodek, tako da bi občine in dežele prejemale od države odnosno dežele del davkov za kritje svojih stroškov.

Užitinski davek se je zvišal od 1950 leta od 1047 milijonov na 2400 milijonov 1959 leta. Na vsakega občana odpade 8510 lir. To breme je zelo obutno za revne sloje, ker ni za multimilijonarja 8510 lir nič, za delavca pa visoko breme. Občina naj odbadvi luksuzne predmete, žlahtna vina v steklenicah in visokoalkoholne pijače.

Izdatki se letos povečajo za 573 milijonov. Občina vzpostavi letos občinsko policijo, ki prevzame tudi službo sedanje upravne policije. Dr. Agneletto je naglasil, da je že več let zahteval, da se uvedejo poljski čuvaj kot so bili nekdanj. Ker je predvideno, da bo nova občinska policija opravljala tudi službo poljskih čuvajev je govornik predložil, da mora biti zlasti v mesecih ko so sadje, grozdje in poljski pridelki na odprtem, poljska čuvajska služba vestna in uspešna ker ima poljedelec prav tako pravico do zaščite kot mešan. Dr. Agneletto je predlagal, da bi moralo prebivati radi boljšega izvrševanja poljske nadzorne službe nekaj čuvajev zunaj po vaseh kot so Sv. M. Magd. Sup., Katinara in Lonjer, Bazovica, Padriče in Gropada, na Opčinah za Bane, Konkonek in Trebče, na Proseku za Kontovelj in Sv. Križ.

Za občinsko informativno službo je predvidenih 51 milijonov lir. Ta informativna služba je pri sedanjem birokratskem ustroju občine potrebna, ali ona zahteva od agentov najvišji čut odgovornosti. Bili so slučaji, da so agenti poizvedovali pri sosedih in vratarjih, kateri jezik nekdo govori in ali pošilja otroke v slovensko šolo. Tak način poizvedovanja spada pod policijske režime in je sramota za demokratične javne uprave. Zato je dr. Agneletto pozval merodajnega obč. odbornika, da naj gleda, da se bo informativni agent pri izvrševanju delikatne službe strogo držal vprašanj, ki mu jih je določil urad.

Glede javnih del, za katera je določenih 588 milijonov lir, je govornik naglasil, da zahtevajo nove stavbe vedno večje stroške in nove pritožbe. Je pa priznal, da je uprava z novimi deli spremenila v Trstu zunanje lice. Za ulice in ceste v zgornji občini bo določenih 163 milijonov, 23 milijonov manj kot 1958, za razna dela, ki so absolutno potrebna. Za javne vod-

njake v zgornji okolici je namenjenih 7 mil., 2,8 milij. več kot lani. Govornik je priporočil, da se te vodnjake čim prej odpre, da bodo prebivalstvu na razpolago že prihodnje poletje. Za obč. ljudske kopeli je v proračunu 49 milij., 25 več kot lani. V zgornji okolici imajo doslej javne kopeli in pralnice v Sv. Križu in na Opčinah. Za Prosek in Kontovelj sta kopel in pralnica že odobrena.

Govornik je predlagal otvoritev javnih kopalnic in pralnic tudi v Bazovici, Trebčah in Lonjerju. Ti kraji so oddaljeni od mestnih kopalnic, ogromno večino prebivalstva pa sestavljajo kmetje in delavci, ki nimajo kopalnic doma. Dr. Agneletto je priporočal gradnjo kopalnic v vseh teh krajih, da se ne bo govorilo, da poslujejo občinska kopalnica le po tistih vaseh, kjer so nastanjeni begunci.

Javno šolstvo

Pri obravnavanju gornjega vprašanja je dr. Agneletto naglasil, da so slovenske strokovne in srednje šole brez najpotrebnejših učil. Ni važno, je pri tem poudaril, ali so za tako stanje odgovorne občine, dežela ali država. Znano je, da strokovne in srednje šole ne morejo uspešno delovati brez učnih pripomočkov. Vse slovenske šole so brez telovadnic. Realna in klasična gimnazija v ulici Lazzaretto vechio sta nameščeni v prostorih, ki ne zaslužijo takega poimenovanja.

Pokrajina je že odobrila kredit za zidavo novega šolskega poslopja, z deli pa do danes še niso niti pričeli.

Za šolske vrtnice je določenih 166 milijonov lir. Za vrsto let je govornik zahteval, da se otvorita vsaj dva otroška vrta pri šolah v ulici S. Frančiška in v ulici Donadoni. Vse je bilo pred leti že pripravljeno, ali občina ni pripravila potrebnih prostorov in niti ni dovolila, da bi se uporabljale učilnice slovenske šole za otroški vrtec. *Odklanjati Slovincem otroške vrtnice, pomeni kopati grob slovenskim šolam!* Dr. Agneletto je opozoril, da je od l. 1952 dalje zahteval otvoritev slovenskega otroškega zabavišča pri Sv. Jakobu ali pri Sv. Ivanu. Vse zaman, pa čeprav je za italijansko mladino v Trstu na razpolago 12 takih zabavišč.

Nadalje je dr. Agneletto ugotovil, da je stalno zahteval od občine primerne podpore za slovenske kulturne ustanove, zlasti za tiste, ki od nikoder ne prejemajo podpore. Pa tudi ni bil uslišan. Tako negativno zadržanje občinskega odbora nasproti kulturnim potrebam slovenske narodnostne skupine je močno razočaralo slovensko prebivalstvo Tržaškega ozemlja.

Ob koncu svojih izjavljanj je dr. Agneletto naglasil, da pri sedanjem gospodarskem stanju Tržaškega ozemlja ni pričakovati, da bi mogel Trst v bližnji bodočnosti uravnotežiti izdatke z dohodki. Državne prispevke določa vlada samovoljno, zato ni verjetno, da bi država krila primanjkljaj, če bi ta prekoračil določeno višino, kot je to naglasil predgovornik. V Rim se stekajo tudi protivniški interesi. Nekatere vplivne skupine visoke finance in industrije še vedno smatrajo Trst, kot da ne bi bil sestavni del republike. Rim pa je dolžan pomagati Trstu, da premaga gospodarsko krizo, v katero je zašel - ne po lastni krivdi. Vlada in vsa Italija se morata zavedati, da je s Trstom v igri dober del italijanskega ugleda.

Ce so v zadnjih desetih letih našli na sto in sto milijard za oddaljeno Somalijo, mora država najti sredstva tudi za Trst. To ni miloščina, ampak pravica.

Tržaška gospodarska kriza stalno narasča. Transitni promet peša, najboljšie delovne sile, inženirji, mehaniki, specializirani delavci zapuščajo mesto in odhajajo drugam. Zlo je globoko zakoreninjeno. Vlada je sicer naročila pri tržaških ladje-delnicah dva prekomornika, ali gospodarstvene krize se ne odpravljajo s pokrivanjem bilančnih primanjkljajev in trenutno zaposlitvijo nekaj sto delavcev. *Samo najširša samouprava pod vrhovnostjo Italije, lahko reši Trst.* To ni nikak separatizem! Naša dolžnost je, da pokažemo na zlo in

Dogodki doma

SEDEM DRZAV NA CVETLICNI RAZSTAVI. Poljedelski minister Mario Rumor je pretekli petek otvoril v našem mestu VI. mednarodno cvetlično razstavo, ki odkriva obiskovalcem okrog 4 milijone najrazličnejšega cvetja. Domačih vrtnarjev je zastopanih okrog 30. Ti pridelajo letno za kakih 50 milijonov lir cvetja, t. j. približno desetino letnih izdatkov tržaških prebivalcev za cvetje. To pomeni, da se našim cvetličarjem odpirajo še obilne možnosti delovanja. Pokrajinska uprava posveča temu vprašanju precej pažnje, mnogo zanimanja pa kažejo tudi naši okoličani. Morda bi preorientacija našega kmetištva v tej smeri tesneje pritezala našega podeželja na rodno zemljo.

NOVE OLAJŠAVE OBMEJNEGA PROMETA. Na videmskem sestanku ital.-jugosl. obmejnne komisije so sprejeli nekatere olajšave, ki jih bodo uveljavili sredi maja. Pomembne so olajšave zlasti za lastnike motornih vozil. Za hrblolazce je od 15. maja do 15. oktobra dovoljen prehod od zore do mraka za obisk Mangarta in Kanina. Turisti pa smejo pri tem uporabljati samo v dogovoru označene smeri. Za legitimiranje zadostuje veljavna osebna izkaznica.

NOVI AVSTRIJSKI KONZUL se je v teh dneh predstavil krajevnim oblastem.

na od pomoč. Trst mora biti v stanju, da brez ovir gradi svojo usodo in gospodarsko bodočnost. Avtonomen Trst, vključen v Skupno evropsko tržišče, ne bo samo premagal gospodarske krize, ampak bo nudil svojemu prebivalstvu višjo življenjsko raven.

Potrjen proračun

Razprava o proračunu se je nadaljevala 24. in 27. aprila. Na zadnji razpravi je dr. Agneletto glede svojega glasovanja izjavil, da jemlje na znanje izjavo obč. odbornika dr. Rocco, da bo obč. odbor upošteval vse predloge in zahteve obč. svetovalec. Dr. Agneletto je prepričan, da je komisarski režim na občini ne samo v kričečem nasprotju z demokratičnimi načeli in z onim, kar je še ostalo od občinske avtonomije, ampak da on pomeni tudi največjo škodo za tržaško prebivalstvo, zlasti za njegove široke plasti. Je proti izročitvi občine v komisarske roke, zato vidi v morabitni zavrnitvi proračuna pripravo poti za prihod komisarja v občinsko upravo. Zato ne bo podpiral komunističnih in fašističnih težnj, ki hočejo razgnati obč. svet.

S pridržki, ki naj se vključijo v sejni zapisnik, trdno pričakuje, da se njegove zahteve v korist vsega prebivalstva, zlasti pa spodnje in zgornje okolice, ter v korist šol, otroških vrtec, zabavišča in v korist kulturnih organizacij in potreb Slovencev, resno upoštevajo od obč. odbora. Da s svojim glasom prepreči možnost, da bi se komisar vrnil v tržaško mestno palačo, bo glasoval za proračun.

Zastopnik ital. liberalne stranke dr. Morpurgo je v svojem govoru omenil, da bi bil dr. Agneletto predstavnik »deglj Slavi bianche, ali ta ga je zavrnil, da ni on nikak predstavnik »belih Slovanov« Denikinovega spomina, ampak izvoljeni predstavnik demokratičnih Slovencev Tržaškega ozemlja.

Pri glasovanju je bil proračun odobren z 32 proti 24 glasovi. Proti so glasovali komunisti z dr. Deklevom, nenitjevc, liberalci in misovci.

Dve intervenciji v občinskem svetu

Na seji dne 17. aprila je občinski svet razpravljal o povišanju pristojbin parnih kopeli, masaž in nege nog v občinskem kopalnišče v ulici Veronese. Občinsko kopalnišče pasivno in je občina predlagala povišek pristojbin za parne kopeli od 300 na 500 lir. Neizpremenjene pa so ostale pristojbine za kadne kopeli in za uporabo prh, čeprav znašajo pasiva za te usluge okrog 30 milijonov lir letno.

K besedi se je oglašil tudi svet. SL, dr. Josip Agneletto, ki je dejal, da bi glasoval proti povišanju pristojbin, če bi se te našale tudi na uporabo kadnih kopel in

Tečaj za nadzornice v kolonijah

Tržaške dobrodelne ustanove, ki vodi jo počitniške kolonije, za slovenske otroke, prirejejo skupen tečaj za nadzornice. Tečaj bo v dneh 22-23-24. in 25. maja t. j. od 18. do 20. ure. Pismene prijave sprejemajo do 30. aprila: SLOV. DOBRODELNO DRUŠTVO, ul. Machiavelli 22-II.; SLOKAD, ul. Del Ronco 14; VINCENCIJEVA KONFERENCA, ul. Trento 2-II.

prh, ki jih uporablja veliko število nepremožnega prebivalstva. Za parne kopeli, masaže in negovanje nog pa je letno le kakih 7.000 interesentov. Teh uslug se verjetno poslužuje premožnejši sloj, zato bo glasoval za predlog občinskega odbora. Predlog je bil sprejet z vsemi glasovi.

Novi konzul, dr. Georg Rössler je obnem tudi avstrijski zastopnik tržaškega pristanišča v smislu italijansko-avstrijskega dogovora iz l. 1955.

DVE NOVI LADJI bodo gradili v Trstu in Tržiču po 36.000 ton vsaka. Iz Rima tudi poročajo, da bo vlada pooblastila generalnega vladnega komisarja za ustanovitev svobodnega industrijskega pristanišča v našem mestu.

STOLETNIČNO ŽIVLJENJA je praznovala v soboto, 25. aprila. Tržačanka g. Elena Mattei, roj. Vončina. Mnogo sreče v novem stoletju ji želi tudi uredništvo »Demokracije«.

OBLETNIČNO OSVOBODITVE 25. aprila so Tržačani slovesno praznovali. Tudi po šolah so vzgojitelji mladini obrazložili pomen osvoboditve. Praznik naj bi bil stalno opozorilo pred sovražniki svobode in demokracije, pred obojevalci diktatur vseh barv. Prav mladi ljudje, ki stopajo v volilne celice, bi morali stalno imeti pred očmi, da so si črne, rjave ali rdeče diktature podobne kot trojčki.

DVE POROKI. Ravnatelj Nižjega strokovnega tečaja na Proseku, prof. dr. Zitomir Terčelj se je poročil z gđ. dr. Marto Legiša. Nekdanji gimnazijski ravnatelj v Trstu, dr. Vinko Vouk pa se je v Clevelandu poročil z gđ. Edo Petek, ki se je pred kratkim preselila iz Slovenije v Združene države. Za pričo je bil nekdanji tržaški profesor, dr. Jože Suhadolc. Cestitamo!

Tržaški akademski svet

V petek 17. aprila se je vršila prva seja novizvoljenega študentskega malega parlamenta. Prisotni so bili vsi svetovalci, razen socialistov in titovskega Petra Sanzina, ki se je sijajno izkazal tudi na drugi seji 20. aprila in »tako zvesto branil pravice svojih volivcev«. Vzroke svojega »poguma« nam bo morda pojasnil z »napredno« izjavo. Širjijo se glasovi, da bo na mig odzgoraj odstopil kot se je zgodilo pred dvema letoma. Takrat se je slov. svetovalec odpovedala v korist ital. svetovalecu...

Za slovensko listo »ADRIA« je govoril Savo Sfiligoj. Prisotne je nagovoril s *Pozdravljeni kolegi*, ter nadaljeval v latinščini. Zahteval je uporabo slovenskega jezika v akad. svetu. Nato je obrazložil program S. A. L. ADRIA. Med drugim je še enkrat dokazal, da je bil Slovinci samostojni nastop upravičen in demokratičen. Naj bo ta smeli korak opozorilo vsem, tako je nadaljeval, da se »hočemo mladi Slovinci uveljavljati, kjer se odloča o naših zadevah«.

V odgovor socialistu Martoneju in liberalnemu nacionalistu Sangermaniju, ki sta izrazila željo, da bi v bodoče slovenski

akademiki ne ponovili »svoje velike napake«, ampak nastopili na volitvah v akad. svet v okviru kake »velike liste«, češ da bi bilo udobnejše tudi za Italijane (kot je storil Sanzin), je Sfiligoj poudaril, da se akademiki od ADRIE ne strajajo nobene borbe saj prihaja po neurju jasno vreme. Velika večina slov. visokošolcev spoštuje narodna, verska in socialna načela, ki so jih zastopali in zanje trpeli številni slovanski veliki duhovi Tolstoj, Masaryk, Prešeren in kardinal Stepinac. Slovenski svetovalec je nato delj časa obravnaval vprašanje dejanske enakopravnosti, vzajemnosti in sožitja ter povedal, da se akademiki od ADRIE ne ločimo od drugih kolegov, ampak razlikujemo. Kolegu Rinaldiju, ki je govoril o kulturi in njenem pomenu, je Sfiligoj dejal, da smo Slovenci v umetnosti in kulturi že dohite Evrope. Ob evropski kulturi in kot njen sestavni del koraka v zamejstvu enakopravno tudi slovenska kultura. Zaključil je da so slov. akademiki v veliki večini zato, da se uveljavi dejansko in tvorno sodelovanje z vsemi, da se poglobijo med akademiki odnosi sodelovanja in kolegialne pristrčnosti.

Pri volitvah za predsednika skupščine je dobil večino glasov Michele Acciario (Od skupine Intesa cattolica); za tribuna je pa bil izvoljen Dario Rinaldi prav tako od Intese, ki ima tudi v ožjem in nadzornem odboru večino nad skupino UGI (Unione gol. ital.).

Značilno je, da so se pred volitvami za tribuna trije skrajni levicarji - Sanzin je bil itak odsoten - in celotna nacionalistična desnica z ital. Goričani in Videmčani vred, zapustili sejo dvorano. V prihodnjih dneh bodo nadaljne seje o proračunu. Slovenska svetovalec, Rudolf in Sfiligoj, zvesta programu »ADRIE«, se bosta predvsem zavzemala zato, da se okrepijo socialni skladi v korist zaslužnim kolegom.

Pribiti moramo še, da je med govorom Sfiligoj vladal mir in tišina. Vsi prisotni so ga pazljivo poslušali.

Jadranski

TRŽAŠKI PREPIHI

Po Mussolinijevih stopinjah

Prejšnji teden so v Beogradu prvič uradno priznali, da jim je pokojni duče vendarle kažipot v borbi proti političnemu nasprotniku. Zivko Vnuk je deloval do l. 1954 kot urednik v Zagrebu. Pa so ga spodili, ker je soglašal z »uporniškim« nazori Milovana Djilas. Sedaj pa so Vnuka brez slehernega sodnega postopka poslali v - konfin, na samotni otok v severnem Jadranu. Za enkrat bo tam samotarij dve leti.

Zakaj se je to zgodilo? Zato, ker so ga obdolžili, da se je »spogledoval« z »liberalci«. Zaradi podobnih »prekrškov« je tudi Mussolini pošiljal v konfin številne tržaške Slovence, tudi take, ki so se iz svobodoljubnih, demokratičnih in protidiktatorskih borbe prelevili v totalitarce in vnete zagovornike diktatur.

Vnukova konfinacija pa nam odkriva še eno komunistično zagonetko, dokazuje nam namreč, zakaj poklicni komunisti ogledujejo nekomuniste tako, kot da so modrasa požrli. Zato, da bi jim v očeh ne občitali »spogledovanja«. Ena izkušnja več...

Preroki

V svoji podstrešni pariški sobici je pred 130 leti zasebni učenjak napisal naslednje besede: »Danes imamo na svetu dva naroda, ki sta iz svojih izhodišč na pohodu k istemu cilju: Rusi in Američani... Da bi svoj cilj dosegel, se Američan zanaša na svoje osebne tvorne koristi. Brez slehernega zapovedovanja, dovoljuje posamezniku, da po lastni uvidevnosti uporablja svoje sile in svoj razum. Drugi (Rus) osredčuje v eni sami osebi celotno družbeno oblast. Glavno vodilo prvega je svoboda, drugega suženjstvo. Oba tekmeča pa smatrata, da sta pokličana voditi svetovno usodo.«

Pariški napovedovalec pred 130 leti se imenoval: Alexis de Tocqueville.

Kdor si želi poznanstva

IZ STARE DOMOVINE SLOVENIJE ALI KATERE KOLI DRUGE DEZELE

Z NAMENOM POROKE

NAJ S POLNIM ZAUPANJEM ZAHEVA INFORMACIJE PRI

„Eva“ agenciji

10253-95 St. EDMONTON ALBERTA CANADA

Pismu naj priloži dva dolarja in sliko.

Odgovorni urednik: Prof. IVAN RUDOLF Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Uredništvo in uprava: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Dopisi za uredništvo: ulica S. Anastasio 1/c - Tel. 23-039
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta 18-I.
CENA: posamezna številka L 30.—
Nerodnina: mesečno L 50.— letno L 600.—
Za inozemstvo: mesečno L 90.— letno L 1000.—
Poštni čekovni račun: Trst št. 17-7223

PODPIRAJTE SLOVENSKO DOBRODELNO DRUŠTVO

